

Co a jak jsou Češi, Poláci a Britové ochotni udělat pro ochranu klimatu

Praha, 25. ledna 2016

V listopadu 2016 podepsalo téměř 200 zemí světa v Maroku dohodu COP22, podle které se původní záměry chránit zemské klima proměnily v konkrétní závazky. Realizace těchto závazků ovšem bude mít praktický dopad na životy obyvatel, a proto se některá navrhovaná opatření mohou v budoucnu setkat s odporem části veřejnosti. Nakolik závazky signatářských zemí v globálních dohodách korespondují s ochotou občanů Česka, Polska a Velké Británie klima chránit? A do jaké míry jsou občané ochotni sami nést část finančních nákladů?

Vydání studie o ochraně klimatu s názvem *Výzkum preferencí obyvatel pro klimatické politiky* napovídá, že think-tank IDEA při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR rozšiřuje svůj výzkum o **oblast životního prostředí**. Ochrana klimatu je velmi aktuální téma a cíle Evropské unie vytyčené na snížení emisí skleníkových plynů jsou poměrně ambiciózní: do roku 2020 snížit emise o 20 %, do roku 2030 o 40 % a do roku 2050 o celých 80 %. Preference obyvatel k jednotlivým politikám – tedy způsobům, jak tyto cíle dosáhnout – přitom mohou hrát velkou roli v tom, jestli se vůbec podaří vytyčené cíle naplnit.

Celkem bylo při výzkumu dotázáno 4098 obyvatel ČR, Velké Británie a Polska ve věku 18 až 69 let. „Cílem bylo zjistit postoje, vnímání a preference občanů vůči politikám v oblasti klimatu. Snažili jsme se vytvořit co možná nejvíc realistické scénáře zavedení politiky, které by zahrnovaly náklady, způsob jejich rozdělení mezi občany a popis politického nástroje, kterým by se mělo snížení emisí dosáhnout,“ objasnila cíle a obsah **Iva Zvěřinová**, spoluautorka studie a výzkumnice IDEA.

Informování, ztotožnění, ale tradičně skeptičtí Češi.

Jedním z prvních dílčích cílů šetření bylo zjistit, jak jsou občané jednotlivých zemí s problematikou změny klimatu obeznámeni. Faktické znalosti autoři výzkumu testovali tak, že respondentům předložili šest výroků o známých příčinách a důsledcích klimatických změn, které měli označit za pravdivé či nepravdivé. Z výsledků vyplynulo, že **nejvíce se o tématu zdají být informováni občané v České republice**. Zde na více než polovinu otázek správně odpovědělo 41 % respondentů, zatímco v Británii 34 % a v Polsku jen 30 %.

S cíli Evropské Unie snížit emise k příslušnému roku **se ztotožňuje většina obyvatel ve všech třech zemích**: kupříkladu cíl do roku 2020 snížit emise o 20 % je přijatelný pro 69 % Čechů, 60 % Poláků a 59 % Britů.

V čem se ovšem jednotlivé země liší, je názor, zda se podaří vytyčených cílů opravdu dosáhnout. **Nejskeptičtější jsou Češi**. Téměř polovina, přesně 48 %, si myslí, že je nepravděpodobné, že všechny státy EU splní své závazky. To samé platí o 40 % respondentů z Británie a jen o 28 % respondentů z Polska.

Jak na to aneb Ochota nést náklady

Velké rozdíly panovaly i v preferencích **nástrojů**, kterými se má cílů dosáhnout, a v **dělení nákladů**.

Nástrojů, jak snížení emisí dosáhnout, existuje celá řada, například zpřísnění technologických energetických norem, dotace na úsporu energií, zateplování, speciální daně a poplatky či obchodování s emisními povolenkami. *„Češi upřednostňují hlavně dva nástroje, konkrétně odstranění dotací na činnosti poškozující životní prostředí a poskytování podpory energeticky úsporných aktivit. Britové a Poláci zase dávají přednost systému obchodování s povolenkami a Poláci rovněž zákazům a technologickým standardům,“* vysvětluje spoluautor studie **Milan Ščasný** z Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. *„Co však ve všech třech zemích respondenti označili za nástroj omezující jejich svobodu, jsou daně a poplatky na energii a emise,“* dodává **Ščasný**.

Další rozdíly mezi jednotlivými zeměmi vykazaly preference pro **rozdělení nákladů** mezi zeměmi EU a mezi občany každé země. Respondenti měli za úkol vytvořit „spravedlivý model“ rozdělení nákladů. Zatímco Češi a Britové preferovali dělení mezi zeměmi na základě emisí skleníkových plynů (kdo více znečišťuje, více platí) před rozdělením na základě bohatství (čím bohatší stát, tím více platí), Poláci si naopak rozdělení na základě emisí moc nepřejí. Co se týče přenesení části zodpovědnosti na občany, s principem „znečišťovatel platí víc“ souhlasili občané všech třech zemí.

Češi jsou ochotni přijmout zvýšení nákladů domácnosti, Poláci nikoliv

Velmi zajímavé výsledky vzešly, když respondenti měli svou ochotu snížit emise k příslušnému roku vyjádřit i finanční částkou, o kterou by se zvýšily náklady domácnosti. Zatímco Češi by byli ochotni platit v průměru okolo 13-17 EUR měsíčně

za 40% nebo 80% snížení emisí skleníkových plynů a občané Velké Británie by byli ochotni platit až 44-46 EUR měsíčně, ochota Poláků platit za přijetí těchto cílů se ve srovnání se současným cílem snížení emisí o 20 % statisticky významně nelišila od nuly. *“To je zřejmě největší rozdíl v přístupu k ochotě chránit klima, který ze studie vyplynul,”* dodal **Milan Ščasný**.

Antifosilní zákon aneb Kolik by stálo zbavit se uhlí?

Jak informovala minulý týden česká média, ministr životního prostředí Richard Brabec (ANO) řekl, že je potřeba dojednat i sociální dopady, a proto nepředloží vládě takzvaný antifosilní zákon, který by měl do budoucna snížit závislost ČR na ropě, zemním plynu a uhlí.

Z jiné analýzy IDEA přitom vyplývá, že náklady snížení emisí o 80% mohou být nižší, než se doposud ukazovalo. Studie s názvem *80% snížení emisí skleníkových plynů* hodnotí dopady snížení emisí skleníkových plynů v ČR o 80 % do roku 2050 (tzv. *Nízkoemisní scénář*), které srovnává s dopady scénáře popsaného v aktuální Státní energetické koncepci (tzv. *Koncepční scénář*). *„Z naší analýzy vyplývá, že náklady na snížení emisí skleníkových plynů o 80%, což je cíl tzv. Antifosilního zákona, jsou výrazně nižší než ve studii EGU, na základě které Vláda ČR rozhodla o odložení Antifosilního zákona. Snížení emisí uhlíku by rovněž vedlo k výrazným přínosům díky zlepšení zdraví obyvatel. A pokud dojde k dostatečnému technologickému pokroku, je snížení emisí o 80% dosažitelné i bez výstavby nového jaderného zdroje“*, shrnuje závěr studie **Lukáš Rečka**, spoluautor výzkumu a výzkumník IDEA.

Obě studie -- konkrétně [Výzkum preferencí obyvatel pro klimatické politiku](#) od Ivy Zvěřinové, Milana Ščasného, Mikolaje Czajkowskiego a Evy Kyselé, respektive [80% snížení emisí skleníkových plynů: analýza vývoje energetiky České republiky do roku 2050](#) z pera Lukáše Rečky a Milana Ščasného -- k nahlédnutí na webu IDEA.

Kontakt:

Iva Zvěřinová

Výzkumník IDEA

Tel.: 220 199 479

iva.zverinova@czp.cuni.cz

Milan Ščasný

COŽP UK

Tel.: 220 199 477

milan.scasny@czp.cuni.cz

Lukáš Rečka

Výzkumník IDEA

Tel.: 220 199 477

lukas.recka@czp.cuni.cz

Ondřej Lukáš

PR Manažer IDEA

Tel.: 776 186 529

ondrej.lukas@cerge-ei.cz

Poznámka pro editory:

O IDEA: Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR je nezávislý think tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorie. IDEA vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Další informace na <http://idea.cerge-ei.cz/>